

STRUCTURA ȘI DINAMICA PERSONALITĂȚII

Tema 2. Educația și dezvoltarea personalității

- **Educabilitatea. Factorii dezvoltării personalității și interacțiunea lor**
- **Personalitatea: definire, teorii, abordări (behavioristă, umanistă, cognitivă, structural-sistemică)**
- **>Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)<**
- **Caracteristici ale dezvoltării copilului: stadii ale dezvoltării psihice, evoluția personalității copilului**

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- Definirea personalității

Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane și o distinge ca individualitate conștientă și liberă; ansamblu de însușiri stabile ce caracterizează mental și comportamental o persoană; felul propriu de a fi al cuiva. (DEX)

Personalitatea este organizarea dinamică în cadrul individului a acelor sisteme psiho-fizice care determină gândirea și comportamentul său caracteristic. (G. Allport)

Ca sistem suprastructurat deschis, personalitatea este rezultatul dezvoltării unitare prin procesul învățării a însușirilor înnăscute și dobândite sub influența mediului socio-cultural, asigurând fiecărei individualități o adaptare, originală și activă, la mediul înconjurător.

Personalitatea este constituită din
temperament, aptitudini și caracter.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Temperamentul este -latura energico-dinamică a personalității și se exprimă atât în particularități ale activității intelectuale și afectivității, cât și în comportamentul exterior

-expresia manifestării particulare în plan psihic și comportamental a tipurilor de activitate nervoasă superioară

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Temperamentul

- este un subsistem al personalității se referă la o serie de particularități și trăsături **înnascute**, care nu pot fi valorizate moral, dar sunt premise în procesul devenirii sociomorale a individului.
- Nu sunt în relație cu aptitudinile- exista persoane cu performanțe remarcabile din toate tipurile temperamentale.
- Se referă la însușiri puternic ancorate în ereditatea individului.
- Reprez. latura sociomorală a personalității, calitatea de ființă socială a omului.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Tipuri clasice de temperament:

- **Colericul** este o persoană emotivă, irascibilă, oscilează între entuziasm și decepție, cu tendința de exagerare în tot ceea ce face; foarte expresivă, ușor de "cîtit", gândurile și emoțiile i se succed cu repeziciune.
- **Sangvinicul** se caracterizează prin ritmicitate și echilibru. Persoanele cu acest temperament au în general o bună dispoziție, se adaptează ușor și economic.
- **Flegmaticul** este o persoană imperturbabilă, inexpressivă și lentă, calmă. Puțin comunicativă, greu adaptabilă, poate obține performanțe deosebite la muncile de lungă durată.
- **Melancolicul** este la fel de lent și inexpressiv ca și flegmaticul, dar îi lipsesc forța și vigoarea acestuia; emotiv și sensibil, are o viață interioară agitată datorită unor exagerate exigențe față de sine și unei încrederi reduse în forțele proprii.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Caracterul

- Se referă la însușiri puternic ancorate în ereditatea individului.
- =Latura sociomorală a personalității, calitatea de ființă socială a omului.
- Caracterul este un sistem de trăsături, stil de viață.
- Subsistem relațional- valoric și de autoreglaj al personalității și **se exprimă printr-un set de atitudini-valori.**
- Caracterul reprezintă configurația sau structura psihică individuală, relativ stabilă și definitorie pentru om, cu **mare valoare adaptativă**, deoarece pune în contact individul cu realitatea, facilitându-i stabilirea relațiilor, orientarea și comportarea potrivit specificului său individual.
- Caracterul poate fi definit ca ansamblu încheșat de atitudini și trăsături care determină o modalitate relativ stabilă, constantă de orientare și raportare a subiectului la cei din jur, la sine însuși, la activitatea desfășurată, la însăși societate, ca realitate socio-umană globală.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Atitudinea- modalitate de raportare față de anumite aspecte ale realității- implică reacții afective, cognitive și comportamentale.

- Atitudinile și trăsăturile sunt elemente structurale fundamentale ale caracterului.
- Atitudinile se exprimă cel mai adeseori în comportament, prin intermediul trăsăturilor caracteriale.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

În structura caracterului se pot distinge trei grupe fundamentale de **atitudini**:

- atitudinea față de sine însuși (modestie, orgoliu, demnitate, egoism, sentimente de inferioritate, culpabilitate etc.);
- atitudinea față de ceilalți (altruism, umanism, patriotism, atitudine pozitivă etc.);
- atitudinea față de muncă;
- atitudinea față de societate.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- **Aptitudinile**
- **Def:** Aptitudinile reprezintă un complex de procese și însușiri psihice individuale, structurale într-un mod original, care permite efectuarea cu succes a anumitor activități. Ușurință în învățare și ușurința și calitatea executării sarcinii. Aptitudinea permite realizarea unei diferențieri între indivizi. Numai însușirea care asigură îndeplinirea activității la un nivel calitativ superior poate fi considerată aptitudine.
- **Clasificarea aptitudinilor (Cosmovici):**
- **Aptitudini simple** (care favorizează realizarea a numeroase activități), la rândul lor împărțite în:
  - Aptitudini generale (prezente în aproape toate domeniile);
  - Aptitudini de grup (care permit realizarea cu succes a unui grup de activități);
  - Aptitudini specifice (caracteristice unui domeniu restrâns de activități, existența acestora este destul de contestată).
- **Aptitudini complexe** – sunt acele aptitudini care permit realizarea unei activități mai ample, de tip profesional (aptitudine tehnică, aptitudine muzicală).
- **Aptitudini generale – inteligența**- contribuie la formarea capacităților și la adaptarea cognitivă a individului la situații noi

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- **Aptitudinile**
- **La nivel intuitiv, omul inteligent este cel capabil de a rezolva probleme ce apar în viața de zi cu zi cu mai multă ușurință decât majoritatea oamenilor.**
- **Definiția *inteligenței*** (Cosmovici): inteligența generală este o aptitudine generală care contribuie la formarea capacităților și la adaptare cognitivă a individului în situații noi.

- **Coeficient de inteligență**
(formula) $QI = \frac{\text{vârsta mintală}}{\text{vârsta cronologică}} \times 100$
- 130- inteligență foarte dezvoltată
- 100- dezvoltare normală
- 70- inteligență redusă

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- **Aptitudini de grup și aptitudini complexe**

Aptitudini de grup(6):

- Factorul verbal
- Factorul de fluiditate verbală
- Factorul numeric
- Factorul perceptiv
- Factorul de reprezentare spațială
- Factorul de dexteritate manuală

Aptitudini complexe

- Aptitudinea tehnică
- Aptitudini științifice
- Aptitudini artistice
- Cunoașterea individualizată de către profesor a nivelului de dezvoltarea a aptitudinilor fiecărui elev

- Copii dotați intelectual- supradotați

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Aptitudini de grup

- Favorizează realizarea unui număr mai mare de activități.
- 1. **Factorul verbal** – (notat cu V.) Acest factor se referă la capacitatea individului de a înțelege rapid sensul cuvintelor, al frazelor. El este evaluat în multe scale de inteligență sau dezvoltare, prin probe de două tipuri:
  - Tip vocabular – i se oferă subiectului o listă de cuvinte , cerându-i-se să le explice sensul;
  - Tip fraze – i se oferă unui subiect o serie de fraze cu solicitarea explicării sensului.
- 2. **Factorul de fluiditate verbală** – (W.) Spre deosebire de factorul V, fluiditatea verbală nu se referă la capacitatea de înțelegere a limbajului, ci la cea de expresie. Se poate întâmpla ca un elev, care prezintă o înțelegere adecvată a cuvintelor și frazelor, să aibă probleme cu exprimarea verbală, aceasta fiind înceată sau confuză.
- 3. **Factorul numeric** –(N). Încă din ciclul primar se observă că unii copii lucrează mai ușor cu cifrele decât alții. Aceștia realizează mai ușor calculele simple și precise, dar nu trebuie confundat acest factor cu aptitudinea pentru matematică, care constituie o aptitudine complexă, implicând, pe lângă ușurința în operarea cu numere, și capacitatea de a rezolva probleme (adică inteligența generală).

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

Aptitudini de grup

4. **Factorul perceptiv** – (P). Acest factor este legat de capacitățile neurosenzoriale ale individului și exprimă posibilitatea de a percepe obiectele în mod rapid și detaliat.
5. **Factorul de reprezentare spațială** – (S). Spre deosebire de factorul precedent, factorul S nu se referă la percepția obiectelor prezente în mediul individului, ci la posibilitatea de a imagina aceste obiecte în coordonatele bi- și tridimensionale, de a opera deplasări și transformări ale acestora, totul în plan mintal (acest factor prezintă legături puternice cu inteligența generală).
6. **Factorul de dexteritate manuală** –(M). Aptitudinea de a utiliza obiectele, de a mânui diverse instrumente sau unelte, exprimă mai degrabă o caracteristică psiho-motorie decât una cognitivă.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- **Aptitudini complexe**
  1. **Aptitudini tehnice** – se referă la posibilitatea de a utiliza instrumente, mașinile și aparatele, de a le înțelege modul de alcătuire și de a le construi, dar nu implică neapărat și existența creativității tehnice.
  2. **Aptitudinile științifice** – reprezintă o categorie mai complexă de aptitudini, dată fiind complexitatea și varietatea științelor. O primă condiție o constituie existența unei inteligențe de un nivel deasupra mediei sau cel puțin normală. Un loc deosebit îl constituie creativitatea, absolut necesară, întrucât orice progres științific are la origine o “scânteie” creativă.
  3. **Aptitudinile artistice** – în domeniul artistic, acceptul înnăscut al aptitudinilor este cel mai vizibil.

Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)

- **Copiii dotați intelectual**
- Lewis Terman: copiii ce obțin un coeficient de inteligență (QI) de peste 130 “copii dotați”, peste 140 “copii supradotați”, iar pentru cei cu un QI de peste 170 folosește termenul de “geniu”.
- În identificarea copiilor supradotați, un rol deosebit îl pot juca profesorii și familia.
- Deși trebuie să abordeze clasa ca un întreg, profesorul se află în fața necesității de a oferi materiale din ce în ce mai interesante și avansate pentru un singur elev. Soluția care a fost propusă adesea este cea a instrucției accelerate (elevul să “sară” pur și simplu una sau două clase). Există cel puțin alte trei moduri de a realiza același lucru:
  - curriculum școlar poate fi comprimat, permițându-i elevului dotat să studieze materia pentru doi ani într-unul singur;
  - anul școlar se poate extinde prin cursuri de vară;
  - elevul poate să urmeze cursuri universitare, deși este încă în liceu.

Structura și dinamica personalității

- **Rolul expectanțelor în dezvoltarea personalității**
- Expectanța este probabilitatea privind apariția unui rezultat voluntar sau nu , ca urmare a unui comportament
- Sunt rezultatul unor produse de condiționare sau a unei învățări bazate pe observație
- **Autoeficiența- Bandura-** poziție realistă cu privire la nivelul de reușită al unei acțiuni
- - credințele autoeficienței operează asupra comportamentului prin procese motivaționale, cognitive și afective.
- Eficiența crescută antrenează expectația succesului și va genera perseverență în fața obstacolelor, perseverența va conduce la succes
- **Predictia ce se autoîmplinește-** se referă la situația de interacțiune în care așteptările unui profesor vor suscita un comportament din partea elevului , acesta din urmă confirmând inconștient, așteptările primului
- Cercetări recente- expectanțele înalte sau scăzute ale profesorilor sunt provocate de: atractivitatea fizică, coeficient intelectual, note anterioare , clasa socială și rasa
- Profesorii abordează diferențiat elevii față de care au așteptări înalte sau scăzute, după dimensiuni ca:
  - climat
  - feed-back
  - Întăriri
  - ieșiri

Tema 2. Educația și dezvoltarea personalității

- **Educabilitatea. Factorii dezvoltării personalității și interacțiunea lor**
- **Personalitatea: definire, teorii, abordări (behavioristă, umanistă, cognitivă, structural-sistemică)**
- **>Structura și dinamica personalității (temperament, aptitudini, caracter)<**
- **Caracteristici ale dezvoltării copilului: stadii ale dezvoltării psihice, evoluția personalității copilului**

